

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1911.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fran Volarič</i> : Utjecaj dobe i zdravlja po austrijskom gradjanskom zakoniku. (Nastavit će se.)	97
2. <i>Dr. P. Defranceschi</i> : Sodno-zdravniška mnenja	108
3. Iz pravosodne prakse, Civilno pravo.	
a) Med nezakonskim očetom in varuštvom nezakonskega otroka sklenjena ter nadvarstveno odobrena sodna poravnava, vsled katere vloži nez. oče v sodno hrambo gotovo svoto namesto plačila mesečnih preživnin, ne odveže očeta od nadaljnih vzdrževalnih in oskrbovalnih dolžnosti, ako se vložena svota vsa izčrpa	113
b) Pomen odloga izvršbe pri prisilni razodetni prisegi (§ 47 in nasl. izvrš. r.); določba §-ov 200 ³ , 282. izvrš. r. glede šestmesečne ustavitve je »lex specialis« in se ne da uporabljati za druge izvršbene slučaje; prisilna razodetna prisega ni nikak način izvršbe, zagrožitev v zakonu neustanovljenih pravnih nasledkov je brez veljave	121
4. Izpred upravnega sodišča	126
5. Razne vesti	127

Slovenski Pravnik.

Leto XXVII.

V Ljubljani, 15. aprila 1911.

Štev. 4.

Utjecaj dobe i zdravlja po austrijskom građanskom zakoniku.

Napisao dr. Fran Volarić u Buzetu.

Uvažimo li, da je građanskim zakonima svrha, osigurati osobama uživanje njihovih privatnih prava, te da su prema tome ti zakoni utemeljeni na općim načelima pravde i oprijedjeljeni na osobitim odnošajima stanovnika, sasma je naravno, da i doba i zdravlje osobe moraju igrati važnu ulogu u ustanovama tih zakona.

Osobi istom rodjenoj manjka jamačno svaka djelatna sposobnost, koja se pomalo počima razvijati uporedo sa razvijanjem njezinih duševnih i tjelesnih sposobnosti, neophodno, nužnih da se može sama valjano skrbiti o svojim poslovima u društvenom saobraćaju.

Djelatna sposobnost fali i duševno bolesnim sad u većoj sad u manjoj mjeri prema naravi i snazi njihove duševne bolesti.

Tim faktičnim prilikama računa naravski i građanski zakon, koji u svojim ustanovama nastoji, da takove nedostatke pojedina upotpuni, koliko je moguće, posebnim ustanovama, to jest, očinskom vlašću dotično štitništvom ili skrbništvom.

Na taj si način, tako rekuć, zakon uzajmljuje kod zrelih osoba potrebitu djelatnu sposobnost za duševno i tjelesno nerazvijene ili bolesne osobe, e da uzmognu i one, u koliko to ide, biti u što većoj mjeri dionicima blagodati građanskih prava, poričuć im inače do potrebite mjere pravnu sposobnost.

Netom pomenute su ustanove neophodno nužne već s razloga, što naša država, nepoznajuć ropstva, priznaje načelno svakoj osobi pravnu sposobnost t. j. sposobnost, da bude subjektom dotično nosiocem prava.

Nu kako se pravo temelji na općim načelima pravednosti i jednakosti prema svima, podupirući društveni život, te kako je

nadalje pravo tek ljudski proizvod, prema čemu niti ne može da bude idealno potpunoma usavršeno i odgovarajuće u dotičnoj pravednoj mjeri za svaki faktični slučaj, ima građanski zakon samo općenite ustanove, tičuće se dobe i zdravlja, koje ustanove prema potrebi ograničuju djelatnu sposobnost pojedinaca, oduzimajući mu i pravnu sposobnost ondje, gdje u zakonitog zastupnika uzajmljena djelatna sposobnost ne može više da odgovara pravnoj svrsi.

Prelazeć nakon tih pretpostavaka na upitne ustanove zakona a s njima i na samu stvar, držim — zbog reda i boljeg pregleda — shodnim, podijeliti čitavo gradivo u dvije glavne grupe:

I. Važnost dobe.

II. Važnost zdravlja.

Prvu djelim opet u pet poglavlja, naime :

- 1.) Djeca.
- 2.) Nedorasli.
- 3.) Maloljetni.
- 4.) Punoljetni.
- 5.) Ostale ustanove o dobi.

Drugu pak dijelim u dva djela prema tome, radi li se o zdravlju duševnom ili pak tjelesnom.

I. Dio.

Važnost dobe.

1.) Djeca.

Djeca, naime osobe do navršene 7. godine ne mogu sklapati ugovore, jer nemaju toliko zrele volje ni razuma, da bi uvidjali posljedice svojih čina.

Oni zato ne mogu ni primati ponude a kamo li obvezati se. Oni ne mogu niti posjedovati, jer njihov »animus« ne odgovara barem u punoj mjeri onom »animus possidendi«, što ga zakon zahtjeva.

Njima dakle manjka gotovo svaka djelatna sposobnost, te moraju stoga biti zastupani od oca ili štitnika, koji za njih upravljaju njihovim imutkom te moraju u stanovitim slučajevima i oni zaiskati privolu štitniškog suda.

Prema tome dar, učinjen djetetu bez sudjelovanja zakonitog prestavnika, nije pravno valjan te ga darovatelj može djetetu svaki čas oduzeti, jer djete ne može primiti ponude.

Nu ako darovanju pristupi volja oca za dijete, darovna je pogodba krijeposna, jer otac zamjenjuje djete čak i u primanju dara u posjed, što ga dalje vrši detencijom u ime djeteta.

Djete ne odgovara niti za počinjenu štetu, jer svaka šteta pretpostavlja načelno krivnju počinitelja, a krivnja volju, a pošto ona kod djeteta manjka, ima se šteta pripisati slučaju, van ako nije ko treći (n. pr. otac, majka, sluškinja) po zakonu dužan na pažnju djeteta, te uslijed propuštenja te pažnje skrivio štetu faktično počinjenu od djeteta.

Ustanova § 1310 gr. z. izgleda, kao da dopušta i kod djeteta neku djelatnu sposobnost, t. j. mogućnost, da svojim vlastitim djelovanjem prouzroči pravnih posljedica, u tom slučaju obvezu na naknadu štete.

Ali tome nije tako, jer pomenuti § diktiran je od načela pravednosti. Već prve riječi tog §-a: »Ako oštećenik ne uzmogne tim načinom (§-a 1308 i 1309 gr. z.) zadobiti naknade«, sankcio-, nira subsidiarnu dužnost oštete u djeteta te određuje, da i oštećilac sa svim tim, što on običajno nije pri svojoj pameti dakle i dijete, ima naknaditi štetu jedino onda, ako oštećenik ne može tražiti oštetu od drugih osoba radi njihovog zanemarenja (§ 1309 gr. z.) ili danog povoda.

Prema tome, ako više djece u društvu sa nedoraslima počini kakovu štetu, primjenit će se §-a 1301 i 1302 samo na nedorasle a djeca neće odgovarati za štetu, jer manjka pretpostavka §-a 1310 gr. z.: »ako oštećenik ne uzmogne tim načinom zadobiti naknade.«

Iz toga se izvadja, da je § 1310 gr. z. izvanredna iznimna ustanova za sebe, diktirana jedino od načela pravednosti, kako to dokazuje drugi i treći slučaj istog §-a, gdje je krivnja, bitna pretpostavka za svaku naknadu, posve izlučena.

Ako dakle prema prvom slučaju tog §-a stanovito dijete ima toliko razuma i volje, da ga se ne može smatrati faktično sposobnim razumnog djelanja, da stanovite štete ne počini, a istu ipak prouzročuje, odgovarati će za štetu ne na osnovu opće teorije o ošteti, koja pretpostavlja krivnju, koje dijete nema, nego samo iznimno zbog načela pravednosti.

§ 1018 gr. z. sastavljen je tako, da bi mogao dati povoda uvjerenju, da i djeteto može sklapati stanovitu opunovlasnu pogodbu, ako je dijete sposobno razumnog htijenja u pogledu posla, na koji je ovlašteno. Ipak uzevši u obzir činjenicu, da dijete nema svoje volje, jer ne može niti posjedovati, valja na to pitanje odgovoriti niječno.

Premda će se to u praksi rijetko kada dogoditi, dijete može da plati likvidni i dospjeli dug, a to se zaključuje uspoređivanjem §-a 1421 te §-a 865 gr. z., jer dok onaj potonji određuje, da se dijete ne može niti obvezati niti primati ponude, § 1421 kaže općenito, da osoba, koja inače nije sposobna, upravljati svojim imutkom, dakle i dijete može valjano namiriti likvidni i dospjeli dug a da njezin tutor nema prava, iskati natrag, što je plaćeno.

Nu iz toga još ne slijedi djelatna sposobnost djeteta, jer to podmirenje vrijedi ne moguće, radi toga, što bi djeteto moglo valjano platiti, već s razloga, što vjerovnik, kome je tražbina dospjela i likvidna, nije dužan, da vrati, što je njegovo te što obratno manjka zastupniku djeteta svaki pravni naslov, da pita natrag, što je plaćeno.

Obratno ima prema §-u 1424 dužnik ponovno platiti zakonitom zastupniku djeteta-vjerovnika, samo onda ako se ne nalazi, što je vjerovniku samome plaćeno ili ako nije na korist vjerovnika obraćeno, jer ne bi bilo pravo, da se vjerovnik obožuje na štetu dužnika. Uza sve to mora se dakle u smislu §-a 865 gr. z. doći do zaključka, da je dijete potpunoma djelatno nesposobno.

2.) Nedorasli.

»Dies ultimus coeptus pro jam completo habetur, quotiens de commodis agitur.«

Ovaj princip prešao je i na naše pravo u ustanovi § 903 gr. z., kad god se radi o stečenju kakvog prava ili pravnih protitaka, prema čemu je dijete već u zadnjem danu svoga naturalno računanog djetinstva steklo širi krug djelatne sposobnosti, opredjeljen za nedorasle t. j. za osobe od 7. do navršene 14. godine.

Nedorasli može posjedovati i prema tome prisvojenjem (okupacijom) steći pravo vlasništva stvari, koje nijesu ničije, koje vlasnik ostavlja nehtijuć više, da ih drži — (arg. a contrario ex § 310 gr. z.).

Ako nedorasli nadje izgublenu stvar, ima pravo na nalježbu (Finderlohn) i može, pošto je bezuspješno javio nalazak, iza minuća vremena za zastarjelost steći pravo vlasništva kao svaki ini poštenu posjednik. Nu upravljati nalaskom, kao ni drugim svojim imutkom, još ne može, jer to zakon pridržaje njegovom zakonitom predstavniku i to takodjer po dovršenoj 14. godini, jer nalazak nije vlasništvo, stečeno trudom (§ 151 gr. z.). Ono potonje vrijedi i za blago, što ga je otkrićem stekao nedorasli.

Dok nedorasli ne može nikako očitovati posljednju volju (oporuku, zapis) niti sklopiti ženitbenog ugovora niti uz privolu zakonitog prestavnika (pomanjkanje djelatne sposobnosti), posve je neovisan u sklapanju ugovora na samu svoju korist. Ako mu tko daruje što, darovna pogodba valja i bez privole zakonitog zastupnika.

Ali i u slučaju da nedorasli kupi n. pr. kuću, vrijednu 10.000 K za 50.000 K, vrijedit će ugovor, ako je ta kupnja izvan svake sumnje na njegovu korist, recimo n. pr. zato, što se ista može svaki čas prodati za veću cijenu.

Po dikciji § 865 gr. z. izgleda na prvi mah, da ni takovu kupnju nedorasli ne može sklopiti, jer se veli »ako prihvaćaju kakav teret skopčan s obećanjem valjanost pogodbe zavisi **redovito** od privoljenja zastupnika itd.«

Već riječ »redovito« dopušta mogućnost valjane pogodbe uz samostalnu obvezu nedorasloga, te se s obzirom na to i na prvu stavku istog §-a, da nedorasli može prihvatiti obećanje na njegovu korist, riječ »teret« (»Last«), koja se i onako ne pokriva sa smislom obveza, ima tumačiti onamo, da nedorasli može sklapati pogodbu preuzimajuć i obveza, ako je takova pogodba na njegovu očit i nedvojbenu korist.

Jednom riječju § 865 gr. z. sankcionira princip, da nedorasli (a tako isto, razumije se, još u većoj mjeri maloljetnik) može samostalno povećati, samo ne pogoršati svoje materialno stanje.

Nu »redovito« će nedorasli trebati privoljenja svog zakonitog zastupnika, u stanovitim slučajevima i štitničkog suda, kad sklapa pogodbu, preuzimajuć na sebe i obveza. Tada će valjanost pogodbe biti ovisna od privoljenja zakonitog prestavnika i dok ovo ne uzsljedi, druga se ugovorna stranka neće moći ustegnuti

od ugovora (*negotium claudians*), već može jedino ustati tužbom, da se odredi primjereni rok za očitovanje, ako se zakoniti predstavnik nedorasloga ne bi htjeo izjaviti, da li pristaje na pogodbu ili ne. Za slučaj pak, da je druga ugovorna stranka odmah pri sklapanju pogodbe odredila rok za očitovanje sa strane zakonitog prestavnika, valjat će ovaj rok i ako taj mine bez očitovanja, utrnjuje ponuda po analogiji § 862 gr. z.

Očitovana privola zakonitog prestavnika mora točno odgovarati utanačenom ugovoru, jer inače druga stranka nije više vezana.

Nedorasli je već odgovoran za štetu, koju je počinio (*arg. a contr. ex* § 1308 gr. z.).

Bilo je doduše i mnijenje, po kojem se riječ »dijete« u §-u 1308 ima tumačiti onamo, da se pod istim ima razumijevati osoba, koja nije navršila 10. godinu. Riješitba vrhovnog sudišta od 5. siječnja 1876 br. 8016 izrekla je naime u slučaju buknulog požara, prouzročenog od devetgodišnjeg dječaka, da ovaj ne može na osnovu §-a 1308 gr. z. odgovarati za počinjenu štetu, obrazlažući ovo stanovište time, što § 237 k. z. po djeci do 10 godina počinjene kaznene čine prepušta jedino domaćoj kazni, dakle djecu ispod 10. godine od kazneno sudbene odgovornosti upravo isključuje, da se to jedino na predmnijeni osigurati može, da djeca ispod 10 godina u opće nijesu vrsna rasudjivati, te bi se dječakova građansko-pravna obveza na naknadu štete mogla izreći jedino na osnovu §-a 1310 gr. z.

Nu to je mnijenje danas zabačeno, jer je argumentacija pomoću §-a 237 k. z. nepodesna, da ga uzdrži. —

Građanski zakon ne pravi razlike nedoraslih do navršene 10. i navršene 14. godino, pa da ju je htjeo nema dvojbe da bi se bio jasnije izrazio, dok je opet ustanova iz §-a 237 k. z. dosta paznija, radi česa se po njoj ne da lako interpretirati u pomenutom smislu § 1308 gr. z., a to tim manje, što i § 237 k. z. pretpostavlja ipak krivnju, kad ju prepušta domaćoj kazni (iz osobitih društvenih obzira).

Štoga stiče nedorasli, koga ne uzdržavaju roditelji, može slobodno razredjivati s onim, što je svojim trudom stekao, dakle i obvezati se u tom pogledu, ali ako se je nedorasli obvezao inače a ne obzirom na taj imutak, ne može ga se tužiti.

Teško je pitanje o pogodbi opunovlasnoj sa nedoraslim.

§ 1018 gr. z. ustanovljuje: I onda, ako je punovlastitelj postavio takvog punovlasnika, koji je nesposoban, da sam sebe obveže, poslovi, sklopljeni unutar granica punovlasti, obvezuju punovlastitelja.«

Uzmimo slučaj, koji se lako dogoditi može, da otac kao primalac na vjeru pošalje svoje osamgodišnje dijete sa urednom zapisnom knjigom trgovcu, davaocu na vjeru, da kupi kilogram šećera. Nedorasli ide, nabavi šećer ali prolazeći uz more kući, pade mu šećer u more.

Pita se sada, je li kupoprodajna izmedju oba ta trgovca valjana?

Buduć § 1018 gr. z. ne pravi nikake razlike izmedju maloljetnih i nedoraslih valja zaključiti jasno, samo je svakako potrebno, da je nedorasli, sposoban dotičnog razumnog htijenja, jer bi inače opunovlasna pogodba bila gotovo ništetna te ne bi mogla prouzročiti ni prema trećima pravnih posljedica.

Opunovlasna pogodba obzirom na stanoviti slučaj moguća je dakle i sa nedoraslim, koji je sposoban razumnog htijenja u pogledu posla, na kojeg je ovlašten, jer sklopljeni posao gotovo perhorescira mandataru te prouzročuje pravnih posljedica izmedju mandanta i treće osobe direktno.

3.) Malodobni.

Kad je nedorasli navršio 14. godinu, postaje njegova djelatna i pravna sposobnost veća, jer se i razum i volja njegova faktično sve više i više razvija.

Stiče pravnu sposobnost, da sklapa ženitbeni ugovor ali samo privolom oca, a za slučaj, da je pod štitničtvom ili da otac bez pravog razloga uskraćuje privolu, uz privolu suda, budući da je njegova djelatna sposobnost još uvijek manjkava.

Na samu rastavu od stola i postelje ovlašten je i sam bez privole zakonitog prestavnika, ali kod odredjenja u imovinskom pogledu izmedju bračnih drugova te uzdržavanja i opskrbljivanja djece iza rastava mora da sudjeluje i njegov zakoniti predstavnik.

Malodobni može da se usprotivi staležu, što mu ga je otac odabrao, ako ima želju na drugi, koji je prema njegovom nagnuću

i sposobnostima za njega prikladniji i primjereniji. Potužit će se u tom slučaju svom nadležnom sudu, koji će službeno o tom presuditi, gledajući na stalež, imetak te prigovore oca.

Maloljetni mogu očitovati svoju posljednju volju ali samo usmeno pred sudom ili bilježnikom, koji se ima pri tom uvjeriti po primjerenom izvidjenju, da oporučitelj očituje svoju posljednju volju slobodno i razborito. Ovo ograničenje očitovanja pred sudom ili bilježnikom traje samo do navršene 18. godine, jer zakon predmnijeva, da jedva od te godine dalje ima osoba onu zrelost razuma i volje, koja se pretpostavlja za onako važan korak, kao što je posve samostalno očitovanje posljednje volje. Ako se dakle sudac ili bilježnik ne uvjeri, da oporučitelj očituje svoju posljednju volju slobodno i razborito, ne smije primati oporuku.

Maloljetnik je do navršene 18. godine nesposoban, da bude svjedokom kod očitovanja posljednje volje, osim u slučajevima, kad se posljednja volja pravi na brodarenju ili u mjestima, gdje vlada kuga ili ine privlačive bolesti.

Malodobni nema prava, odreći se unaprijed sam prava nasljedstva (Erbverzieht), pošto ne upravlja sam svojim imanjem, zato može odbiti ili prihvatiti cum ili sine beneficio inventarii ostavinu samo onaj, koji može sam upravljati.

Maloljetniku pripada slobodno razredjivanje sa stvarima, koje su mu bile predane, da se njima služi. Za te stvari kao i za one, koje je trudom stekao, može sam stajati na sudu, jer svaka osoba ima procesualnu sposobnost u onoj mjeri, u kojoj se može samostalno obvezati. Isto vrijedi i za čisti suvišak njegovih dohodaka, koji mu je tutorstveni sud ustupio, što sud može učiniti, kad dotični malodobni navrši 20. godinu.

Može steći koje pravo po dopuštenim djelima, a da i ne upita odobrenja štitnikova, ali bez tog odobrenja nasuprot ne može ništa otudjiti a niti na sebe primiti kakovu obvezu. U kakovom se smislu ima uzeti obveza, istaknuo sam već kod nedoraslosti te prema onom i otudjivanje sa njegove strane biti će bez privole tutorstva u stanovitim slučajevima valjano, ako je uslijedilo na očit u korist maloljetnika.

Ako maloljetniku dade ko u zajam svotu novaca bez privoljenja zakonitog zastupnika malodobne ugovorne stranke,

pogodba dakako ne vrijedi te neće drugi kompaciscent na osnovu zajma moći išto iskati.

Samo ako je uzajmljena svota bila doista upotrebljena na korist malodobnika (§ 1041 gr. z.), ali ne onda, ako je malodobnik novac beskorisno profučkao, moći će drugi kompaciscent ustati tužbom iz naslova §-a 1041 gr. z. Isto tako bit će mu slobodno, da traži radi pomanjkanja naslova povratak (revindicatio) uzajmljene svote, ako jo malodobnik još ima, ili za slučaj, da uzajmljena svota već ne opstoji, moći će iskati samo onoliko, u koliko je malodobni kompaciscent doista istom svotom obogaćen za vrijeme iskanja.

Maloljetnik, koji se iza navršene 20. godine gradi punoljetnim u kojem poslu, odgovara za svaku štetu, ako druga stranka prije nego je svršen posao nije mogla saznati, da li je istina, što on govori (§ 298 gr. z.). Tom ustanovom zakon u poslovanju punoljetnika zahtjeva ne samo formalnu prijevaru, koja je inače dostatna za zahtjev odštete, nego i nemogućnost, da bi se prevareni kompaciscent, prije nego je svršen posao, mogao informirati o faktičnoj dobi malodobnoga.

Ako je maloljetnik bez dopuštenja svoga štitnika unajmio svoju radnu snagu, štitnik ne može da prekine taj ugovorni odnošaj bez važnog uzroka prije zakonitog ili ugovorenog roka. Takovu dakle pogodbu može maloljetnik uz već napomenuta ograničenja samostalno sklopiti.

Kad je maloljetnik navršio 20 godina, može ga tutorstveni sud iza saslušanja štitnika a do potrebe i najbližih rodjaka proglasiti punoljetnim, opraštajući mu još manjkajuću dobu.

Proglašenje punoljetnosti slijedi implicate oblasnim dopustom maloljetniku, da vodi koju trgovinu ili kakav obrt, te ovako stečena punoljetnost ima jednaku pravnu kriepest, kao da je doista navršio 24 godine.

Potpuna djelatna sposobnost stiće se takodjer izričitim ili tihim otpuštanjem iz občinske vlasti.

Izričito otpuštenje slijedi jedino uz privolu oca i suda i to onda, ako ima biti na korist malodobnika. Prema dvornom dekretu od 15. junija 1835. može iz očinske vlasti biti otpušten i malodobnik ispod 20 godina nu samo iz osobito vrijednih razloga

Tiho otpuštanje sastoji se u tom, da otac dozvoli svomu sinu posebnu domaću ekonomiju. Za ovo otpuštenje očinske vlasti potrebno je samo, da je malodobnik navršio 20 godina, dok je privola suda nepotrebna.

Ako se maloljetnica udaje, dolazi glede svoje osobe u vlast muža, čime prestaje očinska ili štitnička vlast, ali samo djelomično, jer njezinim imutkom upravlja dalje zakoniti predstavnik sve do 24. godine. — Za slučaj, da muž umre prije nego ona postaje punoljetnom, dolazi opet pod cijelu vlast oca ili štitnika. Stvar je suda, ako će nakon potrebitih izvida predati od štitnika mužu maloljetnica upravu njezinog imutka.

4.) Punoljetni.

Jedva navršanjem 24. godine stiže osoba potpunu djelatnu sposobnost. Ustanova u §-u 181 gr. z., prema kojoj takodjer punoljetna osoba mora imati privolu od oca, ako se želi posiniti, nije nikakovo ograničenje djelatne sposobnosti, već izvire iz obiteljskog prava, pripadajućeg ocu, komu nije svedjedno, da li njegov sin nosi ili ne uz prvo obiteljsko ime još koje drugo. Nu i to pravo oca je ograničeno, jer ako on uskraćuje, privolu bez dovoljnih uzroka, prosto je sinu, potužiti se nadležnom sudu, koji nakon preduzetih izvida može da nadomjesti očevu privolu.

Radi svoje potpune djelatne sposobnosti može punoljetni odobriti pogodbu koju je on svojedobno kao maloljetnik sklopio (bez privole zakonitog prestavnika) — (*negotium claudicans*), koji tako postaje valjanim »*ex tunc*«, ali to je moguće jedva onda, ako se zakoniti predstavnik za maloljetnosti svoga sina ili štićenika nije izjavio, jer da je pogodbu odbio, ne može biti više govora o naknadnom odobrenju pogodbe, koja ne opstoji sa strane punoljetnoga, nego o sklapanju nove pogodbe »*ex nunc*«.

Sa svim tim, što je osoba navršila 24. godinu, može se dogoditi, da ista i nadalje ostaje pod očinskom vlašću uz zahtjev oca i dozvolom suda, a to iz posebnih razloga, koji nijesu uvijek preduvjetom, da se punoljetnom uskraćuje djelatna sposobnost.

Samo treba, da dozvola suda bude proglašena prije nego li osoba navrši 24. godinu, jer je inače samo stavljanje pod oskrb-

ništvo iz zakonitih razloga moguće. Dok je produljenje očinske vlasti moguće radi velikih tjelesnih nedostataka (slijepac-gluho-nijemi), ako isto pravodobno uslijedi, nije kasnije moguće niti stavljanje pod skrbništvo protiv volja odnosnog punoljetnika.

5.) Ostale ustanove o dobi.

Građanski zakon ima i drugih ustanova o dobi, nu iste se ne tiču pravne sposobnosti, nego su odredjenja opće praktična i društvenom životu korisna.

Ove ustanove jesu :

1.) Osobe, koje nijesu svečano položile zavjeta bezženstva i koje nemaju zakonite djece, mogu adoptirati (uzeti pod svoju) inu djecu. Poočim ili pomajka moraju imati navršenih 50 godina, a posinak ili pokćerka moraju biti od njih mladji za barem 18 godina, jer bez te razlike u dobi ne bi bio moguć onaj vez, za kojim ide institucija posinljenja, naime vez sličan onome izmedju roditelja i djece.

2.) Ko je navršio 60 godina, nije dužan, da preuzme štitništvo ili oskrbništvo, jer zakon predmjeva kod starijih osoba manju djelatnu sposobnost, a želi ih s druge strane poštediti radi starosti.

3.) Ako otac nije prije smrti imenovao štitnika svojoj malodobnoj djeci a malodobni imaju više rodjaka jednako blizu, štitništvo će se povjeriti najstarijemu od njih, jer se predmjeva ovoga kao zrelijega i iskusnijega.

4.) Praktična ustanova, koja u većini slučajeva odgovara faktičnom stanju, jest i presumpcija, da je kroz 10 godina odsutna osoba mrtva, ako je od dana njezinog rođenja prošlo 80 godina. Dakako da je to samo pretpostavka, na temelju koje se može pitati posebice uredjenim postupkom proglašenje smrti, jer samo dotični sudbeni zaključak daje rečenoj presumpciji odnosne pravne posljedice.

(Nastavit će se.)

Sodno-zdravniška mnenja.

Priobčuje dr. P. Defranceschi.

X.¹⁾

Izpulitev las ni lahka poškodba v zmislu §-a 411 kaz. zakona.

Učiteljica je prijala deset let starega dečka malo prekrepekko za lase na levem sencu in jih izpulila precejšen šopek. Kakor trdi oče, je bil otrok celo noč zelo nemiren, da, celo lomiti ga je hotelo. Izpuljenih je bilo baje za polno pest las, nekaj jih je našel oče na vratu za srajco.

Izvid.

Otrok krepak, dobro razvit. Zelo je razgovoren, a ni razdražen. Prav natančno ve povedati, kako mu je učiteljica izpulila lase. Bilo jih je polno pest.

Na levem sencu ni opaziti najmanjšega mesta, kjer bi ne bilo las. Le malo redkejši so nego po drugih mestih. Tudi z večalom ni možno iztakniti kraja, kjer bi bil kak las izpuljen. Koža ni boleča, povsem je nedotaknjena.

Lasje na dečkovi glavi so svetlorjavkasti, dolgi 3 *cm*. Ne dado se lahko izpuliti.

Predloženi lasi, deset jih je, so 3 *cm* dolgi svetlorjavkasti, povsem podobni onim na dečkovi glavi. Koren je na spodnjem koncu odprt, votel, mehak in moker, obdan tu pa tam od belkaste, mastne tvarine, ki se da ostrgati. Le pri dveh lāsih je koren spodaj zaprt, suh, gladek, komaj vidno debelejši nego betvica.²⁾

Mnenje.

Pokazani lasi so brezdvomno iz glave preiskovančeve. Dolgost in barva to potrjujeta. Izključeno pa je, da bi bil kar cel šop lasov izpuljen, kajti v tem primeru bi bilo najti na sencu brezlasno mesto, podobno pleši, pa tudi koža bi bila boleča. Ker je bilo le malo lasov izpuljenih, je komaj vidno, kje so rastli.

Da so pa bili predloženi lasi resnično izpuljeni, dokazuje izvid, glasom katerega je pri osmih lāsih koren odprt, votel, mehak, a le pri dveh zaprt, suh, gladek. Le-ta lāsa sta bila že

¹⁾ Glej »Slov. Pravnik« l. 1900 stran 71.

²⁾ Haarschaft, scapus pili.

na koncu svojega življenja, tedaj ravno pred naravnim izpadom. Možno je, da sta bila izpuljena skupaj z drugimi ali pa sta že sama izpadla in ostala še med zdravimi.

Važno je vprašanje, se li more sploh govoriti v tem primeru o kaki poškodbi? Brezdvomno, kajti vsako motenje stika in delovanja telesnih ustrojev in tkanin je smatrati za poškodbo v ožjem zmislu. Izpuljeni so bili zdravi lasi in videlo se je mesto, kjer so bili lasje redki, znaki so tedaj vidni. § 411 kaz. zakona zahteva pa razven vidnih znakov tudi nasledke: za take je smatrati osebne občutke poškodovančeve, n. pr. bolečine ali pa motenje v delovanju dotičnega vstroja. V našem primeru ni govoriti o kakih bolečinah, pa tudi ne o kakemkoli motenju telesnega vstroja.

Izgubitev las je imela sicer vidne znake, a ni kakih nasledkov.

XI.

Prerez uhlja ni na sebi težka poškodba v zmislu §-a 152 kaz. z.

Med preprirom vrže kmečki fant prazno litersko steklenico iz daljave 10 metrov proti sodrugu. Steklenica prileti ob rob podboja vežnih vrat in se razbije, a košček stekla se zapiči v levi uhelj poškodovančev. Rana je bajè močno krvavela in je bilo težko ustaviti kri. Čez 14 dni pregledata zdravnika poškovanca ter oddasta sledeči izvid:

Krepak fant trdi, da še ne more delati vsled bolečin v levem uhlju. Od vrha uheljnega obrobka ¹⁾ se razteza čez protirobék ²⁾ poševno od zgoraj-znotraj na spodaj-zunaj 4 cm dolg, 3 mm širok, trd bledordečkast, na pritisk ne boleč obrunek, segajoč čez čolnasto jamico ³⁾ do srede obrobka. Od tukaj se pa razteza drugi obrastek poševno od zunaj-zgoraj na znotraj-spodaj zopet čez čolnasto jamico in protivogel ⁴⁾ ter vogelno zarezo ⁵⁾ do notranjega uheljnega ⁶⁾ roba. Oba obrunka tvorita tedaj dva kraka, ki se stikata v sredi obrobka v topi kot, imajoč 80°.

¹⁾ Leiste, helix.

²⁾ Gegenleiste, antihelix.

³⁾ Schifförmige Grube, fossa scaphoidea.

⁴⁾ Gegenecke, antitragus.

⁵⁾ Ohrmuschelausschnitt, incisura intertragica.

⁶⁾ Ohrläppchen, lobulus auriculæ.

Gornji obrunek sega tudi skozi hrustanec in kožo do zadnje plati ter je videti celo v koži za vrhom uhlja 1 *cm* dolg, 1 *mm* širok obrastek. Na protivoglu, čolnasti jamici ter sredi obrobka sedi obrunek le v koži. Spodnji obrunek sega le na notranjem robu uheljca skozi in skozi.

Mnenje.

Opisana obrunka sta posledica vreznin, prizadetih z ostro škrbino razbite steklenice. Poškodbo je smatrati za lahko ker ni bil v svoji funkciji moten nikak važen ustroj niti ni posebno trpelo splošno stanje poškodovančeve. Ako bi bil le-ta izgubil mnogo krvi in vsled tega oslabel, oceniti bi se moralo poškodbo pač za težko. Škoda, da nista zvedenca preiskala poškodovanca takoj po poškodbi, lahko bi bila presodila njegovo tedanje splošno telesno in duševno stanje. Sploh je zelo potrebno, da se preiščejo poškodbe takoj po prizadetju in po ozdravljenju. Zdravje je bilo moteno manj, nego 20 dni, pa tudi nesposobnost za izvrševanje poklica ni trajala več časa. Iz izvida je povzeti, da je obrunek trd in 3 *mm* širok, in iz tega sledi, da se je rana ognojila in radi tega provzročala tudi bolečine, ki so kolikor toliko motile splošno stanje, kar je nadalje vplivalo tudi na izvrševanje poklica.

Poškodovalec je vrgel steklenico proti poškodovancu, ne da bi bil meril proti glavi. Pa tudi, ako bi bil to storil, bi ne bilo smatrati steklenico za tako orodje, s katerim je moči navadno prizadeti smrtnonevarno poškodbo. V le-tem primeru pa tudi način ni bil tak.

Pogled na obrunkasti uhelj ni zoprn, poškodba ni tedaj združena z očividnim pogrdenjem.

XII.

Prvotno na sebi lahka poškodba more postati na sebi težka v zmislu §-a 152 kaz. zakona.

Vasujočemu fantu prileti $\frac{1}{2}$ *kg* težak kamen v glavo, vsled česar se fant takoj zgrudi. Ko ga oblijejo z vodo, se kmalu zave in poda brez posebnih težav domov. Bljuval ni. Dožene se takoj, da je vrgel napadalec kamen iz daljave 6 metrov. Poškodovanec

se predstavi koj drugzega dne zdravniku, ki odda sledeči izvid in mnenje:

»Na levi temenični hrgi se razteza od vspred navzad 3 cm dolga z ostrimi robi obdana, samo v površni koži sedeča stikovna ločitev. Roba sta drug tik drugega zlepljena ter ju pokriva posušena kri. Okolica ni zatekla, a je boleča na pritisk. Telesna toplota znaša 36° 5', žila bije 66krat. Poškodovanec lahko okrog hodi in se čuti zdravega.

Mnenje.

Poškodba je lahke vrste, prizadeta z ostrorobotim, trdim orodjem. Zdravje ni moteno, nesposobnost za izvrševanje poklica ni nastopila. Vidni znaki so opisani v izvidu, ravno tako nasledk (bolečine ob pritisku).

Ker je napadalec vrgel kamen iz daljave 6 metrov v glavo poškodovančevo, je bila poškodba prizadeta s takim orodjem in na tak način, da je z le-tem navadno združena smrtna nevarnost«.

Ker je državno pravdnishтво smatralo, da je le-ta ocenitev premalo utemeljena, je predlagalo, naj se zaslišita zvedenca na sedežu okrožnega sodiča, ki sta se izrekla sledeče:

»Prav gotovo je $\frac{1}{2}$ kg težak, trd kamen sposoben pri primerni uporabi prizadeti smrtnonevarno poškodbo. Ako se vrže tak kamen z močjo proti glavi človeka, ni dvomiti, da je le-ta v smrtni nevarnosti. Tu je pa treba dokazati, da je bila moč res velika. V le tem primeru je dognano, da ni poškodovanec niti umaknil glave, niti kamna prestrigel, kamen je tedaj zadel glavo s prvotno močjo. Iz neznatnosti rane se pa da sklepati, da je bila tudi moč neznatna, in iz tega zopet sledi, da način prizadetja poškodbe ni bil tak, da je ž njim navadno združena smrtna nevarnost.«

Slučaj je nanesel, da je bil poškodovanec vsprejet v bolnico dan po oddaji končnega mnenja. Bolnik toži, da ga boli glava na levi strani, da ga hudo žeja. Telesna toplota znaša 39° 5', žila bije 110krat v minuti. Leva stran glave je vidno otekla, koža napeta. Rana na hrgi je zaceljena, obrunek bledordečkast. Tipajoč prst čuti podkožno tkanino zelo mehko, zdi se, kakor bi bila pod kožo tekočina. Ko se prereže koža, se izlije za $\frac{1}{8}$ litra gostega zelo smrdečega gnoja. Že drugzega dne se počuti bolnik mnogo boljše, že vstaja in rad je. Telesna toplota znaša 36° 7'

ob 4. popoldne. Tekom desetih dni je rana skoro popolnoma zaceljena ter zapusti bolnik bolnico ozdravljen.

Državno pravdnništvo je zahtevalo na podlagi bolezenskega popisa oddajo zopetnega mnenja, osobito v teh-le ozirih:

»1. Kaj je povzročilo gnojenje, je li bila rana takoj ob prizadetju inficirana ali pa pozneje,

2. je li smatrati poškodbo za lahko navzlic temu, da je poškodovanec prestal hude bolečine in je bil celo v smrtni nevarnosti?»

Sodna zvedenca sta oddala sledeče mnenje:

»Iz sodnih zapisnikov je povzeti, da je bil poškodovanec preiskan takoj dan po poškodbi. Čez teden dni sta oddala podpisanca na podlagi prvega izvida svoje mnenje, a dan pozneje je bil poškodovanec sprejet v bolnico, katero je zapustil ozdravljen čez deset dni, tedaj 18 dni po poškodbi. Ker se je tekom 8 dni napravila obširna podkožna gnojavica, bi bilo misliti, da je bila rana takoj ob prizadetju inficirana, vendar se pa to ne da z gotovostjo trditi, ker je vendar možno, da se je to zgodilo morda drugi ali tretji dan po zadobljeni poškodbi.

Ako bi se dalo z gotovostjo dognati prvo, oceniti bi bilo poškodbo za na sebi težko, ker je bilo po njej moteno celo telo v svojem delovanju. Ker se pa to ne da brezdvomno trditi, vztrajati je pri prvotnem mnenju, da je bila namreč poškodba v prvem trenutku na sebi lahka, a je postala stoprav pozneje težka in to ne z ozirom na motenje zdravja ali nesposobnost za izvrševanje poklica. Ako za pravo priznamo definicijo poškodbe, glasečo se: »poškodba v ožjem pomenu je mehaničnim potom povzročeno motenje stika in funkcije telesnih ustrojev ter tkanin«, nismo v stiski s trditvijo, da more postati na sebi lahka poškodba tudi na sebi težka. (Glej kazenski pravdni red § 132).

Kar se pa tiče smrtne nevarnosti, je poudariti, da ni bilo takih znakov, radi katerih bi se bilo bati za bolnikovo življenje. Visoka telesna toplota je imela svoj vzrok v nabranem gnoju, ki še ni našel izhoda. Koj po odprtju gnojavice, je kmalu odnehala vročina. Ako bi se bilo začelo bolniku blesti in bi dobil kakor usnje suh jezik, tedaj bi bila nastopila smrtna nevarnost.

Z ozirom na navedeno se glasi tedaj končno mnenje tako-le:

Poškodba, prizadeta z ostrorobotim trdim orodjem, a ne na tak način, da je z le-tem navadno združena smrtna nevarnost, je bila spočetka lahke vrste in je postala stoprav pozneje težka, a ne smrtnonevarna. Zdravje je bilo moteno manj nego 20 dni in je ravno toliko časa trajala tudi nesposobnost za izvrševanje poklica.«

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Med nezakonskim očetom in varuštvom nez. otroka sklenjena ter nadvarstveno odobrena sodna poravnava, vsled katere vložil nez. oče v sodno hrambo gotovo svoto namesto plačila mesečnih preživnin, ne odveže očeta od nadaljnih vzdrževalnih in oskrbovalnih dolžnosti, ako se vložena svota vsa izčrpa.

Toženec je glasom sodne poravnave z dne 19. maja 1903 priznal očetstvo do nez. A. G. ter se zavezal glede na svoj tedanji premoženjski stan vložiti v sodno hrambo za tega svojega otroka namesto plačila mesečnih alimentacij znesek 800 K, vrhu tega pa plačati nezak. materi v pokritev stroškov postelje znesek 50 K in poravnati pravdne stroške. Ako bi A. G. umrl pred izpolnitvijo 1 leta, si je toženec pridržal pravico, da sme polovico prej omenjene svote nazaj zahtevati. Ta poravnava se je v imenu ndl. A. G. nadvarstveno odobrila in svota 800 K vložila v sodno hrambo. Mati nez. otroka je nekaj mesecev po sklenjeni poravnavi odšla z otrokom vred na Nemško. Januarja meseca 1906 je pa tam umrla, zapustivši ndl. A. G. v tuji oskrbi. Varstveno sodišče je pač poskušalo otroka spraviti v njegovo domovinsko občino, vendar se je ta namera opustila, ker je po bivališču otrokovem pristojna oblast odsvetovala selitev. Redniku otrokovemu bilo je pa plačevati mesečno oskrbnino po 15 K. Tako se je vložena svota 800 K do dne 12. aprila 1910 popolnoma izčrpala. Ndl. A. G., ki je izpolnil 7. leto dne 4. jan. 1910, se nahaja še vedno v oskrbi rednika na Nemškem. Ker se toženec ni hotel ž njim poravnati radi nadaljne alimentacije

izvenspornim potom, se je tožba vložila. Trdeč, da se toženec z vložitvijo zneska 800 K ni mogel popolnoma odtegniti svojim dolžnostim iz naslova očetstva, je zahteval ndl. A. G. plačilo mesečne preživnine 16 K in sicer v tej visokosti radi tega, ker bode treba oskrbnino v tem znesku plačevati redniku.

Toženec je predlagal zavrnitev tožbe in v bistvu ugovarjal, da je vsled nadvarstveno odobrene poravnave plačal odpravo, tako pa zadostil popolnoma svojim dolžnostim. To, da se je za tožnika vložena glavnica tako naglo porabila, je smatrati za naključje, ki zadene tožnika. Ob določitvi mesečne oskrbnine, ki jo je bilo treba plačevati redniku tožnikovemu na Nemškem, se toženca ni zaslilo in povprašalo. Naposled je ugovarjal toženec, da bi se moglo sporno poravnavo k večjemu le tako tolmačiti, da bi smel tožnik samo tedaj kaj več zahtevati, ako se bi bile toženčeve razmere izboljšale, kar pa ni razprava podala. Ugotovilo se je pa tekom razprave, da je imel toženec o sklepu sporne poravnave premoženja najmanj 30.000 K, dočim nima sedaj niti polovice tega. Jediní sta bili stranki v tem, da je za vprašanje, kaj se je imelo v mislih o priliki sklepa sporne poravnave, merodajno jedino le besedilo te poravnave.

Okrajno sodišče v Idriji je z razsodbo z dne 11. jul. 1910 C I 28/10/12 povsem ugodilo tožbenemu zahtevku ter obsodilo toženca v plačilo preživnine v mesečnih obrokih po 16 K od 12. aprila 1910 naprej in v povračilo stroškov.

Razlogi.

Pravica nez. otroka, da sme zahtevati od svojega očeta preživnino, je privatnopravne narave. To izhaja iz §-ov 5, 165, 166 in 171 o. d. z. Kakor je pa možno o zasebnopravnem zahtevku sklepati poravnave ali pogodbe sploh, ni to izključeno napram omenjeni pravici nezak. otroka. O tem ne more biti dvoma spričo določbe §-a 171 o. d. z., ki izraža načelo, da je dolžnost, nezak. otroka rediti in oskrbovati, tako presojeti kakor kak drugi dolg. Zategadelj se čestokrat sklepajo v praksi poravnave o alimentacijskem zahtevku, ki zavezujejo nezak. očeta, da plačuje mesečno ali četrtno preživnino ali kake druge obroke, ali pa da vloži glavnico. Pri poravninah, vsled katerih se vloži v sodno hrambo gotova svota za nezak. otroka, je pa razločevati zlasti 3 tipične slučaje:

1.) V več krajih se je udomačila ta navada, da hočeta varuh in nezakonska mati izposlovati odpravščino, s katere vložitev se nezak. oče enkrat za vselej iznebi vseh dolžnosti nasproti svojemu nezak. otroku. Dočim se hrani vložena glavnica pri sodišču, skrbi za pokritje vsakdanjih oskrbnih stroškov mati tako, da nez. otrok, ko doraste, ima prihranjenega nekaj imetja. V tem slučaju je za nezak. otroka bolje poskrbljeno, kakor ako se obsodi očeta v plačilo mesečnih preživnin, kajti taki obroki se navadno porabijo sproti za oskrbo. Pogoji poravnave je, da se razmere na strani matere ne spremenijo in da je ona v stanu preživljati otroka.

2.) Včasih je varuštvo naravnost prisiljeno skleniti z nezakonskim očetom poravnavo te vsebine, da on založi za otroka kako svoto. To se pripeti čestokrat pri takih nez. očetih, ki so delavskega stanu. Ko se takega nez. očeta obsodi v plačilo mesečne preživnine, izogne se večinoma izvršbi ter izgine v inozemstvo ali kam drugam brez sledu. Nezakonski očetje te vrste se dogovore z varuhom in otrokovo materjo, da se naj vloži v sodno hrambo za otroka gotova svota, češ, ako se ne sprejme njih ponudba, takoj gredo v inozemstvo neznano kam, in otrok ne dobi ničesar. Tudi v tem slučaju pride do poravnave, kajti vsled nje dobi nezak. otrok vsaj nekaj od svojega očeta in nekaj je vedno bolje nego nič.

3.) Zelo nadležna je marsikateremu nezak. očetu že sama skrb na sebi, da se mu je treba držati gotovih obrokov, ako-ravno njegove imovinske razmere lahko prenašajo breme preživnine. Zato, da ima za nekaj časa mir, vloži kako glavnico, iz katere je plačevati oskrbnino za otroka. Ne odreče se pa pri tem nezakonski otrok, oziroma varuštvo za vselej alimentacijski pravici.

Vprašanje nastane torej, kake pravne narave je in pod katerega omenjenih tipičnih slučajev spada sporna poravnava z dne 19. maja 1903.

Zares se je ta poravnava nadvarstveno odobrila in je glede nje uporabiti občne predpise obč. drž. zakona o poravnava vendar le toliko, kolikor dopušča nje vsebina in besedilo. O tem ne more biti govora, da bi se bil toženec, vloživši svoto 800 K za vselej oprostil svoje alimentacijske dolžnosti. Kaj takega

ne omenja poravnava. Ker ni sporno med strankama, da je za razlago poravnave merodajno edino le njeno besedilo, ne pa drugi oziri, je to upoštevati in s pomočjo za razlago obstoječih pravil, ki jih obsegajo določbe §-ov 6, 914 in 915 o. d. z., tolmačiti poravnavo tako, da ne obsega protislovja in je pravno-veljavna.

Že iz stavka poravnave: »(toženec) se zaveže glede na svoj sedANJI premoženjski stan plačati, oziroma v sodno hrambo vložiti za ndl. Antona G. namesto mešane alimentacije znesek 800 K« — izhaja jasno, da se je poravnava sklenila le z ozirom na razmere, katere so bile ob sklepu pogodbe, tedaj »rebus sic stantibus«, ne pa tako, da bi mogel toženec misliti, da je odvezan vseh nadaljnjih dolžnosti. Tudi je uvaževati, da v besedilu poravnave ni najti besede »odpraviščina«, ampak da je dosledno govor le o »vloženem znesku«.

S takšno razlago se strinja tudi toženec, vendar trdi, da bi se smelo od njega zahtevati nadaljno preživnino le tedaj, ako se bi bile njegove razmere izboljšale, česar pa razprava ni podala. Preiskovati je torej, če je vložitev svote 800 K smatrati za odpraviščino, vsled katere bi bil toženec popolnoma prost alimentacijske dolžnosti, razun ako se bi njegove razmere zboljšale. Ako se bi to vprašanje potrdilo, potem ni dvoma, da bi bila predmetna tožba neutemeljena, kajti kakor je sodišče na podlagi zaprisežene izpovedbe toženca v zvezi z mnenji zvedencev zadobilo prepričanje, se toženčeve imovinske razmere niso od časa sklepa izpodbijane poravnave naprej zboljšale, ampak nasprotno izdatno poslabšale.

Toženčevo naziranje je pa napačno. Ne da se tajiti, da govori za ta nazor besedilo poravnave, v resnici je pa stvar drugačna. Stavek »(toženec) se zaveže glede na svoj sedANJI premoženjski stan« — ne izraža ničesar drugega, kakor misel, da se je poravnava sklenila »rebus sic stantibus«. Saj to samo na sebi, da se bi bile toženčeve razmere zares zboljšale, ne bi upravičilo tožnika, da bi smel zgolj radi tega zahtevati povišanje preživnine. Treba bi bilo tožniku tudi dokazati, da je na njegovi strani nastopila potreba zahtevati povišanje preživnine. Ni namreč preživnine brez izkazane potrebe. Omenjeni stavek ne pomeni potemtakem nič drugega, kakor da se je

toženec zavezal vložiti 800 K z ozirom na svoje tedanje premoženje in na takratno potrebo tožnikovo, ali z drugimi besedami rečeno: z ozirom na takratne razmere obeh strank. Ako se bi bilo v poravnavi to zabeležilo, kar navedeni stavek v resnici pomeni, in se bi bilo reklo: »toženec se zaveže glede na sedanje razmere obeh strank plačati...«, potem bi bila pač jasno izražena »clausula rebus sic stantibus«. Da se je ta »clausula« na drug način izrazila, to stvari ne more biti v kvar.

Sedaj se vidi, kak pomen ima vložitev zneska 800 K. Namesto da bi toženec sproti vsak mesec plačeval zahtevane obroke, založil je omenjeni znesek, da mu ni treba imeti skrbi za plačevanje obrokov. To in ničesar drugega ne pove besedilo poravnave. Nasprotna trditev bi prišla navskriž z nedvojbeno vsebino pogodbe (*»cum in verbis nulla ambiguitas, non debet admitti voluntatis quaestio«*).

Niti z besedico ni omenjena odpravnina in sploh ni najti v poravnavi ničesar, kar bi moglo vzbujati domnevanje, da se bi bil tožnik smatral z zneskom 800 K odpravljenim glede svoje preživninske pravice za vedno. Dolžnost toženčeva pa bi bila v zmislu §-a 915 o. d. z., da bi bil svojo voljo jasneje izrazil, ako bi hotel omenjeni smoter doseči. Seveda bi bilo potem vprašanje, ali bi bila odobrila poravnavo varstvena oblast tožnikova.

Kakor pri vsaki pogodbi velja tudi tu načelo, da to, na kar stranki nista mogli misliti, ne more biti predmet pogodbe. Zato določa § 1389 o. d. z. glede poravnav, da se le-te ne morejo raztezati na take pravice, ki si jih po človeški pameti ni misliti ob sklepu pogodbe.

Da bi stranki v le-tem slučaju le količ kaj mogli domnevati ob sklepu poravnave, da pojde nezakonska mati po sklepu poravnave v inozemstvo, da bode tam umrla in da se bode moralo tožnika tam rediti in vzgojevati, se pač ne more reči. Če se je pa ob sklepu sporne poravnave upoštevala, kakor prej dokazano, takratna tožnikova potreba, niso se mogle upoštevati njegove kasnejše spremenjene razmere, na katerih sloni današnji tožbeni zahtevek.

Na zgoraj stavljeno vprašanje je na podlagi teh izvajanj le odgovoriti, da se toženec vsled sporne poravnave

ni za vselej odtegnil svoji očetovski dolžnosti nasproti tožniku, marveč le za toliko časa, za kolikor je zadostovala vložena glavnica v pokritje preživnine. Le-ta slučaj je torej povsem podoben zgoraj omenjenemu slučaju ad 3).

Ker je priznано, da je od toženca vložena glavnica že vsa izčrpana, in ker visokost zahtevane preživnine sploh ni sporna, je bilo tožbenemu zahtevku povsem ugoditi.

Na toženčev priziv je dež. sodišče v Ljubljani z razsodbo z dne 25. oktobra 1910 Bc III 154/10/4 prvo razsodbo izpremenilo ter tožbeni zahtevek popolnoma zavrnilo.

Razlogi.

V bistvu je izveden le prizivni razlog pravno pomotne presoje stvari. Ta pa je utemeljen.

Prvi sodnik kategorizira sodne poravnave, ki se navadno sklepajo v sporih radi preživljevanja nezak. otrok. Naj so ta izvajanja prvega sodnika primerna ali ne, toliko je gotovo, da v le-tem slučaju, ko gre — kakor soglasno navajata obe stranki na prvi stopnji — edinole za razlago besedila imenovane sodne poravnave, ne prihajajo nikakor v poštev.

Nadaljna razmotravanja prvega sodnika, da se je z besedami, da se toženec zaveže glede na svoj sedANJI premoženjski stan založiti namesto mesečne alimentacije znesek 800 K, imelo v mislih le položaj »rebus sic stantibus« ter da je iz tega in, ker se ni rabil izraz »odpravščina«, sklepati, da toženec ni mogel misliti, da je odvezan vseh nadaljnjih dolžnosti, ampak da je založil znesek 800 K le zato, da ne bi sproti vsak mesec plačeval zahtevane obroke, niso nikakor utemeljena in jim nedostaje notranje prepričevalne moči.

Besedilo sklenjene poravnave je razlagati tako, kakeršno je, in upoštevati dejanski položaj, kakeršen je bil takrat, in namen pogodbenih strank (§ 6 o. d. z.).

Varuh ml. Antona G. je v tožbi z dne 9. maja 1903 zahteval plačevanje mesečne preživnine po 16 K vse dotlej, da se bode mogel otrok sam preživljati. V poravnavi pa se je toženec zavezal vložiti namesto mesečne alimentacije znesek 800 K. Ta poravnava je bila nadvarstveno odobrena. S tem je bil spor

zaradi preživnine končan, namesto tožbenega zahtevka »plačevati mesečne preživnine po 16 K dotlej, da se bo mogel otrok sam preživljati«, je stopila toženčeva obveza »vložiti znesek 800 K«, katero je tudi izpolnil. Da se ni rabil izraz »odpravščina«, je povsem nerelevantno. Ta izraz bi bil le ime za toženčevo zavezo. Zadostuje pa, da se je brez posebne oznamembe po imenu navela vsebina obveze.

S tega stališča se pa tudi tukaj vidi, kak pomen ima nadaljno besedilo poravnave, namreč da se toženec zaveže vložiti imenovani znesek »glede na svoj sedANJI premoženjski stan«. Takrat je toženec po svojih gmotnih močeh mogel toliko plačati in ne več. Premoženjske razmere toženca, kakeršne so bile takrat, so se vzele za merilo visokosti odpravka. A ko bi se pozneje to merilo s pomnožitvijo premoženja izpremenilo, potem bi pač nastalo vprašanje, ali je toženec vsled tega primoran plačati še kaj za preživnino, bodisi s povišanjem odpravka, bodisi z mesečnimi obroki, ali ni primoran. To vprašanje pa tukaj ni aktualno, ker je prvi sodnik ugotovil — in tega v prizivnem postopanju tožnik ni izpodbijal — da se premoženjske razmere toženca od takrat niso ne le poboljšale, ampak poslabšale.

Iz besedila poravnave in iz razlage, namenu strank vstrezajoče, pa izhaja zaključek: Ker se je toženec namesto vtoženega plačevanja mesečne alimentacije po 16 K dotlej, da se bo mogel otrok sam preživljati, zavezal plačati glede na njegove takratne premoženjske razmere z 800 K določeni znesek in je ta znesek vplačal, ker je gotovo, da se toženčeve razmere do sedaj niso izboljšale, potem ni dolžan plačati kaj več.

Ker je torej že z uporabo v §-u 6 o. d. z. navedenih pravil za razlago poravnava popolnoma pojasnjena, potem ni potreba privzemati določbe §-a 915 o. d. z. Omenjeno pa bodi, da prvi sodnik svoji razlagi po tej določbi zakona ne vzame pravega dejanstva za podlago. Ni to merodajno, da je toženec bil tist, ki je ponudil odplačilo 800 K, ampak to, kdo je rabil izraze, nanašajoče se v besedilu poravnave. Da bi jih bil rabil toženec, se niti ne trdi in je tudi umevno, da jih ni, ker gotovo ni on narekoval poravnave.

Končno je še razmotriti, če je dejanski stan tak, da bi bilo uporabiti določbo §-a 1319 o. d. z. To je zanikati. O kaki obvezi

matere, da bo tudi ona prispevala k preživljevanju otroka in da naj ostane znesek 800 K v sodni shrambi, v poravnavi ni govora. In ker je bil ta znesek vložen namesto mesečnega plačevanja preživnine, torej vsekakor za preživnino, potem se je smel v ta namen porabiti ne glede na to, ali mati kaj prispeva ali ne in ali ona živi ali ne. Torej tak dogodek, na katerega bi se pri sklepanju poravnave ne moglo misliti, ni podan.

Iz teh razlogov se pokaže, da je prizivni predlog za izpremembo pravosodne sodbe utemeljen.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 11. januarja 1911 Rv VI 588/10 ugodilo reviziji ter zopet uveljavilo razsodbo prvega sodnika.

Razlogi.

Dne 19. maja 1903 pri c. kr. okrajnem sodišču v Idriji med tožencem in ndl. tožnikom sklenjena sodna poravnava se glasi tako, da toženec prizna očetstvo glede ndl. tožnika ter se z ozirom na svoje tedanje premoženjske razmere zaveže, namesto plačila mesečne alimentacije vložiti v sodno hrambo znesek 800 K.

Tožnik trdi, da toženčeva dolžnost, skrbeti za njegovo potrebno vzdrževanje, ni ugasnila vsled sodne poravnave, ter zahteva glede na to, da se je znesek 800 K izčrpal po oskrbovalnih stroških, nadaljno plačilo preživnine v mesečnih obrokih po 16 K za čas, dokler se bode mogel tožnik sam vzdržati. Temu nasproti ugovarja toženec, da se je s tožnikom vsled poravnave z dne 19. maja 1903 za vselej poravnal zastran njegovih zahtev radi preživljevanja in preskrbe.

Prizivno sodišče smatra ta ugovor utemeljenim zato, ker je sodno poravnavo tako tolmačiti, da so se s plačilom poravnave svote 800 K poravnali vsi premoženjski zahtevki tožnikovi proti njemu iz naslova nezakonskega očetstva. To tolmačenje se po pravici izpodbija za pravnopomotno.

Ni merodajno vprašanje, če je po avstrijskem pravu priznati poravnavam, zadevajočim odpravščino, absolutno moč, kakor smatra prizivno sodišče, kajti taki razlagi poravnave z dne 19. maja 1903 se ne more pritrčiti. Besedilo poravnave, ki le izraža, da toženec vloži znesek 800 K namesto plačila mesečne alimentacije, ne nudi nikakega povoda, da bi se moglo izvajati

iz poravnave, da je toženec s plačilom omenjenega zneska popolnoma in za vselej zadostil svojim vzdrževalnim in oskrbovalnim dolžnostim. O popolni odpravi ni govora v poravnavi ter nikakor ni možno le-tej podtikati potom razlage take volje strank, ki se je niti ni navedlo izrečno, niti se ne da molče izvajati iz besedila.

Ako se pa ni vsled poravnave izpremenila toženčeva dolžnost glede preskrbe tožnikove, tedaj je pač, ker je ugotovljeno, da se je od toženca vloženi znesek 800 K povsem porabil za živež tožnikov, pritrditi naziranj u. inštanca, da je zopet nastopila dolžnost alimentacije. Naj je bil toženec mnenja, da bode zadoščala vložena svota za živež, toda njegova pomota ne more škodovati tožnikovim pravicam. Sicer mu je bilo na voljo dano, da bi bil mogel predlagati pri varstvenem sodišču kako drugo oskrbo tožnikovo, za kar bi bil morebiti zadostoval znesek 800 K.

Kar se tiče visokosti alimentacije, se v prizivu izpodbija primernost radi tega, ker priznani znesek ni potreben za živež. Tudi tu nima toženec prav, ker je z ozirom na šoloobvezno starost otrokovo in sedanjost draginjo smatrati po prvem sodniku odmerjeni alimentacijski znesek primernim tudi razmeram na deželi.

Na §-u 503 št. 4 c. pr. r. sloneča revizija je potemtakem utemeljena in bilo je zato obnoviti sodbo prvega sodnika.

H. Sturm.

b) Pomen odloga izvršbe pri prisilni razodetni prisegi (§ 47 in nasl. izvš. r.); določba §-ov 200³, 282. izvš. r. glede šestmesečne ustavitve je „lex specialis“ in se ne da uporabljati za druge izvršbene slučaje; prisilna razodetna prisega ni nikak način izvršbe, zagrožitev v zakonu neustanovljenih pravnih nasledkov je brez veljave.

Zahtevajoči upnik je zarubil 1. premičnine, 2. plačo odvetniškega kandidata, ki se je pa pred dovolitvijo in opravo izvršbe preselil v drugo mesto. Oprava rubeža na novem bivališču je ostala brez uspeha. Iz tega razloga in ker je zavezanec iz prvotne svoje službe izstopil, je predlagal zaht. upnik postopanje za razodetno prisego, vsled katerega se je odredil narok za za-

slišanje zavezanca. Ta pa je bil brezuspešen in pred določenim narokom za prisego je zaht. upnik svoj predlog za prisilno razodetno prisego umaknil z izrecnim pridržkom ponovitve.

Okrajno sodišče je ta »umik« rešilo z ustavitvijo postopanja za razodetno prisego s pristavkom (§-ov 200³, 282, i. r.), da se nova prisilna razodetna prisega ne more predlagati pred pretekom polovice leta.

Ta ustavitev je postala pravomočna.

Pred pretekom šestmesečnega roka je predlagal zaht. upnik, ker zavezanec ni izpolnil plačil po zmislu dogovora, novo postopanje za prisilno razodetno prisego.

Okr. sodišče je ta predlog zavrnilo, češ da je prezgoden glede na pravomočno šestmesečno ustavitev in iz razlogov:

Nedvomno je prisilna dražba premičnin manj ostro, na premoženje gredoče izvršbeno sredstvo zoper zavezanca, nego je izvršba s prisilno razodetno prisego, ki je naperjena zoper njegovo osebno (duševno in telesno) nedotičnost. Ravno pri prisilnem sredstvu razodetne prisega je glavna smer zakonu ta, da se ne delajo neprilike zavezancu. Če bi bilo dopustno, poljubno umikati in zopet obnavljati izvršbo s prisilno razodetno prisego, bi se s tem delale najhujše neprilike zavezancu in bi zakon takó zgrešil glavni svoj namen, da pri vsakem odlogu izvršbe zahteva tisto najmanjšo dobo, ki daje zavezancu možnost, da se gospodarsko ojači. Veljavo 6mesečnega odloga je izvajati tudi pri izvršbi z razodetno prisego po zaključku »a minore« (manjše zlo premičninske izvršbe) »ad majus« (višje zlo osebne izvršbe), sicer bi zakon ščutil zavezanca zoper male stiske, zoper velike pa ne. —

Rekurzu zaht. upnika je rekurzno sodišče ugodilo, izpodbijani sklep razveljavilo in okrajnemu sodišču naročilo, naj predlog reši brez ozira na uporabljene razloge.

Razlogi.

S sklepom z dne 18. junija 1910 pravomočno v zmislu §-ov 200³, 280 izvrš. r. odrejena ustavitev ¹⁾ izvršbe s sredstvom prisilne razodetne prisega ni po zakonu.

¹⁾ Umakniti se da izvršbeni predlog, dokler ni izrečena »dovolitev«; v tem slučaju pa je šla dovolitev in se je na njeni podlagi določil ter opravil zasliševalni narok dne 15. junija 1910; tudi se je dovolil in odredil prisežni narok za 2. julija 1910, ki se je potem preklical.

Določbe §-ov 200³, 282 izvrš. r. so »lex specialis« za ustavitev prodajnega postopanja in se torej ne morejo uporabljati na druge slučaje.

Sicer pa ni med razodetnim postopanjem po §-u 47 izvrš. r. in prodajnim postopanjem nikake analogije.

Omenjeni sklep torej ne more biti vzlic nastali pravomočnosti nikaka ovira za zaproseno rešitev novega, pred pretekom 6 mesecev vloženega predloga za uvedbo postopanja po §-u 47 izvrš. r, zato je bilo sklep razveljaviti.

V revizijskem rekurzu se je zavezanec pozival predvsem na to, da izvršilni zakon razlikuje v zmislu §-a 293 o. d. z. 1. neprimičninske, 2. premičninske izvršbe; da se je za vsako vrsto izvršbe ustanovil tekom izvršbe odlog za najmanj 6 mesecev torej v 6mesečno ustavitvijo ad 1) v §-u 200³, ad 2) v §-u 282 izvrš. r. vsled glavne svrhe, da bodi odlog tak, ki je primeren, da se zavezanec gospodarsko ojači in zamore naknadno izpolniti, da tako postane nepotrebna nadaljnja izvršba.

Razodetna prisega nastopa sredi izvršbenega postopanja po rubežu premičnin kakor poseben člen izvršbe, ki je zvezan tudi s posledico zavora (§§ 48³, 360 izvrš. r.), kakor izvršba zoper osebo zavezanca; stoji v splošnem delu zakona in ima zato občno veljavo. Analogija 6mesečnega odloga je torej neizogibna, sicer bi se ne smelo ugoditi »umiku«, to bi pa nasprotovalo razpolagi strank; odprta je samo dvojna pot: ali ustavitev, ali odklonitev umika. —

C. kr. vrhovno sodišče z odločbo 8. februarja 1911 R VI 32/11/1 ni ugodilo revizijskemu rekurzu, ker je zagrozitev v zakonu neustanovljenih pravnih nasledkov brez veljave; ker je uporaba določbe §-a 200³, odnosno 282 izvrš. r. omejena samo na predpogoje, ustanovljene v teh zakonitih določilih in ker razodetna prisega tudi ni nikak način izvršbe. *Dr. F. M.*

Pripomnja priobčevalca: Tu gre za važno vprašanje o obsegu odloga izvršbe »de lege lata« ali »lege ferenda«. O tem bo prilika podrobneje razpravljati posebej.

1. K dogmatičnemu izreku vrhovnega sodišča pa je omeniti že tu, da pač ne more biti dvoma o tem, da je prisilna razodetna prisega po §-u 47 izvrš. r. izvršbeno sredstvo (prisilno

sredstvo izvršbe), kateremu je izvršbeni abstraktni naslov *a*) judikatna obligacija za izročitev ali dajatev (telesnih) stvari (§ 47¹), ali za denarne terjatve *b*) stopnjevan po izkazu (podnaslovu) brezuspešnosti izvršbe. O tem je moči dvomiti tem manj, ker se pridružuje prisilnemu sredstvu razodetne prisega stopnjevano prisilno sredstvo (nadomestno) zopora (§ 48³, 360 izvrš. r.) kakor enakovrstno prisilno sredstvo, o katerega izvršbenosti dosedaj ni bilo spora.

Če je pa prisilna razodetna prisega zares tudi izvršbeno sredstvo, potem pa mora na vsak način in po vsej priliki biti ali samostojna izvršba, ali pa vsaj člen v gotovi vrsti izvršeb, kajti prisilnega izvršbenega sredstva brez izvršbene vrste pač logično in dogmatično ni možno misliti.

Vsako izvršbeno dovolilo obsega najprvo abstraktno dovolitev izvršbe, to je zadnji poziv, da zavezanec izpolni svojo obveznost »secundum natura obligationis«, da na pr. plača gotovino, izroči premičnino, opravi dolžno delo, — sicer nastopi nadomestna konkretna izvršba na drugo premoženje v dosego prvotne naravne izpolnitve (plačilo gotovine, i. dr.) in če se s tako izpolnitvijo izkaže pred opravo konkretne izvršbe (rubeža, prisega, i. t. d.), mora oprava konkretne izvršbe odpasti in izvršba ustaviti se.

Ta dogmatika torej ne more pritrdjevati vrhovnosodni odločbi. Res je namreč le toliko, da izvršba s prisilno razodetno prisego ni samostojno izvršbeno sredstvo, marveč zavisí od prednje druge izvršbe in izkaza njene brezuspešnosti, ki pride na dan morda šele pri dražbi ali razdelitvi, in je torej le dodatno izvršbeno sredstvo, mnogokrat le vmesni član prvotne in nove izvršbe.

Prisilna razodetna prisega pa spada tudi med načine izvršeb, in sicer kakor globa, zapor, namreč med načine izvršeb, ki gredo zoper osebo zavezanca, duševno in telesno, ali duševno in imovinsko. Izvršba zoper osebo integriteto zavezanca se godi z razodetno prisego, izvršba zoper duševno in telesno integriteto — z zaporom, in izvršba zoper duševno in imovinsko integriteto — z globo.

2. Iz sodne prakse naj se pa navaja to-le:

a) Po strankah predlagana preložitve prisežnega naroka je nedopustna. (Fellner-Obmeyer, šte. 148).

b) Poljubna obnova umaknenega predloga za razodetno prisego po §-u 47 izvrš. r. je nedopustna (Fellner-Obmeyer šte. 149).

c) Neumann (komentar k izvršilnemu redu) izvaja pri §-u 47 na str. 231 nastopno: Po praksi dunajskega izvršilnega sodišča in dunajskega deželnega rekurznega sodišča je nedopustno, da bi zaht. upnik, če se samo za kratek čas odreče razodetni prisegi, — to postopanje poljubno ponavljal, ker bi to pomenilo poljubno preložitve naroka in bi nasprotovalo določbi §-a 134 c. pr. r. Po tej sodni praksi je treba torej za obnovo postopanja v svrhu razodetne prisega enakih razlogov, kakor jih navaja § 49 izvrš. r. (V tem slučaju nastane nov konkretni podnaslov za novo razodetno prisego). — In na str. 233. najdemo podobna izvajanja glede zapora za razodetno prisego. Ako je zaht. upnik pustil preteči daljši čas, predno je dal izvesti odrejeni zapor (morda dalje, kakor znaša skupni čas zapora), tedaj ni takoj izvršiti zapora kar tako, čeprav se v §-u 48 izvrš. r. ni določila doba, ko je dovoljeni zapor izvršiti, kajti posledice zavezančeve mudnosti (nepokorščine) ne morejo trajati neomejeno, zlasti ker ni izključeno, da so se vmes zavezančeve razmere spremenile in je zavezanec morda sedaj brez vsake sile pripravljen k prisegi.

3. Nazadnje nastane vprašanje, ali v tem slučaju zahtev. upnik, če je opustil rekurz zoper 6mesečno ustavitve izvršbe s prisilno razodetno prisego, ni s tem dejansko molče privolil v šestmesečni odlog izvršbe, katerega je zavezanec z dostavitvijo ustavitve vzel na znanje, se vsled tega na 6mesečni odlog zanašal, in je torej zavezanec iz razloga konkludence pridobil pravico do 6mesečnega izvršbenega odloga, katerega posebej ni moči pred časom preklicati. Tudi če bi določba §-ov 200³, 282 izvrš. r. bila nasproti glavni svrhi zakona glede izvršbenega odloga res »lex specialis«, ima dovolitev 6mesečne ustavitve, bodisi izrečna ali konkludentna, obveznost za zaht. upnika.

4. Najzanimivejši v tem slučaju pa je uspeh vrhovne sodne odločbe. Prvo sodišče je s sklepom 14. marca 1911 odredilo novi narok za zaslišanje zavezanca na 3. aprila 1911, zaht. upnik pa je z vlogo 7. aprila 1911 svoj predlog na izvršbeno razodetno prisego — zopet umaknil in ima zdaj prosto pot za predlaganje in umikanje — »ad libitum«.

Izpred upravnega sodišča.

Kdaj je knjigovodja podvržen pokojninskemu zavarovanju?

Z odločbo z dne 3. marca 1911 št. 1172 ex 1911 je c. kr. upravno sodišče na pritožbo I. S. v Mariboru zoper odločbo c. kr. ministrstva za notranje stvari z dne 4. junija 1910 št. 14.930 spoznalo:

Izpodbijana odločba se, ker v zakonu neutemeljena, razveljavi.

Razlogi.

H. W. ima v trgovini sirarskega trgovca I. S. v M. ta-le posel: Kadar pride blago, je mora izložiti, posamezne kose zvagati ter težo primerjati s številkami, ki so postavljene v računu. Isto opravilo, namreč vaganje in vkladanje ima tudi, kadar se blago odpošilja. Množino in kakovost odpošiljanega blaga določuje šef; kose izbira W. na podlagi navodil. To delo pri sprejemanju in oddaji blaga zahteva glasom njegove neizpodbijane izpovedbe polovico delovnega časa. Ostali čas dela v pisarni, on vpisuje v pomožne knjige in piše trgovska pisma po diktatu.

Izpodbijana odločba ga označuje za nameščenca po zmislu §-a 1 odst. 2, zakona o pokojninskem zavarovanju, ker se mora smatrati z ozirom na njegovo porabo v knjigovodski službi, da mu je opravljati pretežno duševna dela.

Sodni dvor ni mogel te odločbe smatrati za utemeljeno.

Četudi se zadnje omenjena opravila v pisarni morejo označiti za dela komptorista, vendar pride v poštev, da se za to delavnost potrebuje samo polovica njegovega delovnega časa, dočim se v ostalem delavnem času izvršujejo samo taka dela, ki ne spadajo k komptorni službi, namreč manualna opravila pri prejemanju in oddajanju blaga. Kajti nedvomno je nakladanje, razkladanje in tehtanje blaga, primerjanje težnih množin opravilo z rokami. Isto velja tudi o izbiranju kosov, ki jih je poslati, ker mora W. pri tem ravnati po navodilih svojega šefa, torej izbirati samo od šefa določene vrste; to se ne more označiti za njegovo duševno delo, ampak samo za manualno, potem čutnega zaznavanja izvršeno opravilo.

Celotno delovanje je torej sestavljeno iz različnih služeb, katerih je jedno označiti za službo komptorista, drugo pa za

službo skladiškega manipulanta, ne da bi se pri tem moglo jedno ali drugo delovanje smatrati za glavno.

Ker gre potemtakem za dve enakomerni službi, od katerih je kvalifikovati eno za pretežno duševno, drugo pa za pretežno manualno, se tudi celotno delovanje ne more smatrati za pretežno duševno. Radi tega je bilo pritožbi ugoditi. *Dr. Fr. R.*

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1911.

— (Kronika društva »Pravnika«.) Na častno povabilo Pravičnega društva u Zagrebu je dne 24. pr. m. predaval v njegovi mesečni skupščini, vršeči se na vseučilišču zagrebškem, g. okr. sodnik dr. Fr. Mohorič iz Ljubljane o temi: »Nauk o nasprotnem sporazumu in njegova uporabnost v širšem pravu«. Gosp. predavatelja, kakor tudi njegove spremljevalce: predsednika »Pravnikovega« g. drja. Majarona, predsednika »Slov. Matice« g. prof. drja. Ilešiča, g. višjesod. svetnika Višnikarja ter nekaj slov. pravnikov iz Brežic — sprejeli so na vseučilišču z izbrano vljudnostjo odborniki Pravičnega društva, na čelu jim predsednik g. septemvir dr. St. Posilović in prof. dr. J. Šilović, ter g. dekan pravoslovne fakultete z mnogimi profesorji. V dvorani, kjer je ob 6. uri pred mnogobrojnim poslušalstvom iz profesorskih, uradniških in zlasti dijaških vrst začel predavati g. dr. Mohorič, pozdravil je še g. septemvir dr. Posilović izrecno in imonoma slovenske goste, izražajoč ob burnem pritrdjevanju veselje nad važnim dejstvom, da v Pravičnem društvu prvi pot predava Slovenec v slovenskem jeziku. Koncem predavanja, ki je trajalo nad poldrugo uro in bilo predmet ves čas velikega zanimanja, zahvalil se je g. podpredsednik dr. Posilović g. predavatelju s srčnimi besedami in izrazil željo, da bi ga posnemali i drugi slov. pravniki, kakor bodo tudi hrvatski pravniki radi predavali v društvu »Pravniku« v hrvatskem jeziku in tako izpričevali kulturne vezi slov. in hrvatskega naroda. — Zvečer so še priredili hrvatski pravniki slov. gostom lep sestanek v »Palace-hotelu«.

— (Osobne vesti.) Prvi državni pravdnik v Ljubljani gosp. Fr. Trenz je imenovan za predsednika okrožnemu sodišču v Rudolfovem. — Za prvega drž. pravdnika je imenovan gosp. deželnosodni svetnik Albert vitez Luschan. — Odvetniško pisarno je otvoril v Gorici g. dr. K. Podgornik.

— (Jugoslovanska enciklopedija.) Na povabilo g. prof. drja. Ilešiča, predsednika »Slovenske Matice«, se je dne 23. pr. m. sešlo v ljubljanskem Narodnem domu nekaj slov. pravnikov, ki so se posvetovali o načrtu za pravoslovno in državnoslovno stroko. Takšen načrt je bil napravljen že v Zagrebu in bilo ga je presoditi ter popolniti z ozirom na Slovence. Posebni mnenji o tem sta došli od g. okr. sodnika drja. Dolenca

v Gradcu in od g. sodnika drja. Sagadina v Ljutomeru. Zbrani pravniki so se odločili za načrt, o katerem je prevzel referat g. višjesodni svetnik v p. Fr. Višnikar. — Dne 25. pr. m. pa se je nadaljevalo v Zagrebu, v Jugoslovanski akademiji posvetovanje, katerega so se poleg nekaterih hrvatskih pravnikov udeležili g. Višnikar kakor referent in pa gg. dr. Majaron in dr. Mohorič iz Ljubljane. Po načelih, ki so se tu določila, se bode načrt s slovenske strani dopolnil, odnosno udejestvil. Vsa nadaljnja pojasnila daje g. višjesodni svetnik v p. Fr. Višnikar v Ljubljani.

— (Jubilej češkega »Právnicka« v Pragi.) Dne 8. tek. meseca je bilo 50 let, odkar je izšla prva številka najstarejšega češkega časopisa pravniškega in enega izmed najstarejših časopisov v Avstriji sploh. Začetkom je imel »Právnik« velike težave in po prvih dveh letih 1861 in 1862 je moral prenehati izhajati vsled pomankanja naročnikov, akoravno sta bila ta dva letnika izborna urejevana pod vodstvom drja R. kneza Taxisa, K. J. Erbena in dr. Jana Jeřábka. Toda kmalu so ga v življenje poklicali novi možje, katerim je bilo mnogo do tega, da bi češko pravno znanstvo imelo svoje središče ne le za samostalne proizvode, temveč tudi za vspodbudo k novim delom in iz katerega naj bi se opozarjalo na razne hibe in nedostatke, osobito v jezikovnem in terminološkem pogledu. Tu ima »Právnik« veliko zaslugo za dovršitev pravniške terminologije in pravilnega pravniškega sloga, potem pa tudi za obrambo češkega jezika pri sodiščih in izven njih, v poslovanju notranjem in vnanjem. Na polju lastne vede pravniške ima seveda »Právnik« zasluge, ki se oceniti ne dajo. V njem so najboljši češki pravniki, teoretiki in praktiki, priobčevali svoja dela z vseh strani pravne vede; v njem je tudi obsežen velik del delovanja čeških sodnikov, odvetnikov in notarjev v nebrojnih praktičnih primerih, rešenih na čeških tleh in vzetih iz čeških razmer. Zategadelj »Právnik« kaže sliko polstoletnega češkega življenja, rodbinskega in družabnega, kakršno se je pojavljajo pred sodišči, v spornem in izvenspornem postopanju. »Právnik« v svojih 50 letih kaže končno tudi sliko o celem stanju čeških pravnikov, sodnikov, odvetnikov in notarjev; v njem so obsežene težnje in pritožbe zastran ureditve teh stanov in uspehi, ki so se tekom let dosegli. »Právnik« je bil končno zibel strokovne pravniške literature češke, razvoja češkega pravniškega pisateljstva, ker njegovi predali niso mogli sprejemati vseh literarnih prispevkov in so morali radi tega biti poklicani v življenje novi časopisi pravne stroke. Gmotna in moralna podpora »Právnicka« bila je pa vedno »Právnicka Jednota« v Pragi, koje organ je »Právnik« že 46 let in koje bivši in sedanji člani imajo tudi zasluge, da se praznuje jubilej češkega časopisa, koji uživa tudi v krogih izven Češkega najlepše ime in zaslužen priznanje. Naravno je, da tako naše društvo »Pravnik«, kakor tudi »Slov. Pravnik« čestita češkim tovarišem na tem jubileju kar najiskrenejše!

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26. oz 22.

Najbolj varno naložen denar! Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa do 31. decembra 1910 nad 564 milijonov kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, v Prešernovi ulici šte. 3.

Stanje hranilnih vlog nad 40 milijonov kron

Rezervni zaklad nad 1.200.000 kron.

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje brez odbitka po

4 $\frac{1}{4}$ %.

Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar. — Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z vso davčno močjo.

Izguba vloženega denarja je nemogoča,

ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, **izključena vsaka špekulacija** z vloženim denarjem.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa

Kreditno društvo.

Posoja na zemljišča po 5 % in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{4}$ %. Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravdnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 120.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 180.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 320.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 320.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 160; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Zupanstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 360.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 560.

Kazenskopravdni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne in v gotovini ali v poštinih znamkah.